

ЭТНОНІМ *ЛІЦВІНЫ* СЯРОД СРОДКАЎ РЭПРЭЗЕНТАЦЫІ
ЭТНАСТЭРЭАТЫПА БЕЛАРУСАЎ У БЕЛАРУСКАЙ ГІСТАРЫЧНАЙ
ПРОЗЕ ПЕРШАГА ДЗЕСЯЦІГОДДЗЯ ХХІ СТАГОДДЗЯ

В.Ф. Енішава

аспірант кафедры беларускага і рускага мовазнаўства УА “БДПУ імя М. Танка”.

Навуковы кіраўнік: доктар філалагічных навук, прафесар, загадчык кафедры беларускага і рускага мовазнаўства УА “БДПУ імя М. Танка” Т. Р. Трафімовіч

Асноўнай лексічнай адзінкай, якая рэпрэзентуе этнастэрэатып, з’яўляецца этнонім. Пры стварэнні этнічных апісанняў беларусаў у мастацкіх творах этнонім *ліцвіны* выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі нашых продкаў, іх мовы, удакладнення найменняў **беларус, беларускі, русінскі, тутэйшы**, выразу **мова хамаў**, у якасці прыдатка да этноніма **беларусы**, у функцыі супрацьпастаўлення, у складзе перыфрастычнага выразу да паняцця **старабеларуская мова**. У профілі этнастэрэатыпа беларусаў гэты этнонім актывізуе наступныя семантычныя пазіцыі: **шчырыя, самаадданыя, любяць зямлю, прыроду, схільныя да незалежнасці, самабытныя, добрыя воі, пасіўныя, маўклівыя і інш.**

Уводзіны

Вызначальнай, характаралагічнай рысай беларускай гістарычнай прозы першага дзесяцігоддзя ХХІ стагоддзя з’яўляецца спалучэнне праблемна-тэматычнай, жанравай, стылявой поліфанічнасці з дамінаваннем цэнтральнай ідэі – ідэі адраджэння нацыянальнай самасвядомасці. У фокусе мастацкай увагі пісьменнікаў знаходзяцца анталагічна важныя для нашай нацыі праблемы гістарычнай памяці, сувязі эпох і пакаленняў, асэнсавання стасункаў асобы і грамадства, этнакультурных узаемадачынненняў з іншымі народамі і этнасамі. Стварэнне рэалістычнай карціны свету беларусаў у мастацкіх творах на гістарычную тэматыку дасягаецца ў тым ліку і дзякуючы актыўнаму выкарыстанню этноніма **ліцвіны** (варыянт – **літвіны**) у якасці сродка рэпрэзентацыі этнастэрэатыпа нашых продкаў.

Мэта артыкула – ахарактарызаваць паняцце **этнастэрэатып**, вызначыць функцыянальную ролю этноніма **ліцвіны** ў прафіліраванні этнастэрэатыпа жыхароў “старой” Беларусі ў мастацкіх гістарычных творах першага дзесяцігоддзя ХХІ стагоддзя, акрэсліць семантычныя пазіцыі ў профілі гэтага этнастэрэатыпа (услед за Е. Бартміньскім мы разумеем **профіль** як контур, малюнак, форму чаго-небудзь, а

прафіліраванне – як своеасаблівае фарміраванне “вобраза прадмета пры дапамозе ўспрымання яго ў пэўных аспектах, такіх як, напрыклад, паходжанне, уласцівасць, знешні выгляд, функцыі, падзеі, перажыванні і т.п.” [1, 106]).

Вынікі даследавання і іх абмеркаванне

У лінгвістыцы вывучэнню этнастэрэатыпаў прысвечана даволі вялікая колькасць прац [2; 3; 4; 5; 6; 7 і інш.]. У большасці з іх **этнастэрэатыпы** разумеюцца як наборы пэўных генералізаваных і тыпізаваных якасцей, якія прыпісваюцца розным этнічным групам, як “стандартнае ўяўленне большасці людзей, якія складаюць той ці іншы этнас, пра людзей, што ўваходзяць у іншы або ў той самы этнас” [6, 450].

Адпраўным пунктам для стварэння этнастэрэатыпаў традыцыйна з’яўляецца ўніверсальная семантычная апазіцыя “свой-чужы”. У адпаведнасці з гэтым вылучаюцца аўта- і гетэрастэрэатыпы. **Аўтастэрэатып** вызначаецца як вобраз, які этнічная група мае пра сябе, а **гетэрастэрэатып** – як вобраз пра іншую этнічную групу. Для аўтастэрэатыпаў характэрна імкненне прыўнесці ў іх змест ідэалы ўласнага этнасу, культывацыя найбольш самабытных якасцяў нацыянальнага характару. Гетэрастэрэатыпы выяўляюць схільнасць да антрапастэрэатыпаў, г.зн. абумоўленасці стэрэатыпа знешняму абліччу індывіда, калі на ўзроўні побытавай свядомасці знешняе аблічча прадстаўніка адпаведнага этнаса звязваюць з пэўнымі псіхічнымі рысамі. Пры стварэнні гетэрастэрэатыпаў “прадстаўнікі іншых нацыянальнасцей характарызуюцца як дзіўныя, смешныя, непрыгожыя, іх дзеянні – як нелагічныя і няправільныя, а мова, на якой яны размаўляюць, – як складаная і незразумелая” [8, 11–12]. На аснове стэрэатыпаў фарміруецца этнічны вобраз – форма апісання этнаса, у якой вылучаюцца найбольш значныя і тыповыя ўласцівасці, заснаваныя на пачуццёвым успрыманні свайго або чужога этнаса.

Этнастэрэатыпы фіксуюцца ў мове і праяўляюцца на розных яе узроўнях пры дапамозе маркіраваных пэўным чынам моўных адзінак. Асноўнай лексічнай адзінкай, якая рэпрэзентуе этнастэрэатып, з’яўляецца **этнонім** – назва нацыі, народа, племені і іншых этнічных супольнасцей (з грэч. *ethnos* “племя, народ” і опута “імя, назва”) [9, 724]. У сучасных даследаваннях па этнаніміцы прынята больш шырокае азначэнне этноніма, згодна якому этнонім – “любы не апісальны (аднаслоўны) намінант, які абазначае людзей па нацыянальнай прыкмеце або па іх дзяржаўнай прыналежнасці” [8, 8]. Аснову этнічнай намінацыі складае не толькі нацыянальная прыналежнасць, але і тэрытарыяльна-рэгіянальны фактар. Пры такім падыходзе ў даследаванні па этнаніміі ўключаюцца этнонімы, утвораныя ад назвы краіны (Беларусь – беларусы, Балгарыя – балгары), а таксама ад назвы жыхароў, утворанай ад харонімаў – уласных назваў

вялікіх рэгіёнаў (Каўказ – каўказцы, Сібір – сібіракі, Еўропа – еўрапейцы, Азія – азіяты, Афрыка – афрыканцы, Палессе – палешукі) [10, 719].

Пры фарміраванні этнастэрэатыпаў у свядомасці чалавека, іх замацаванні ў якасці ўстойлівых сігналаў, характарыстык важная роля адводзіцца канатацыйнаму кампаненту. Напрыклад, стандартная асацыяцыя пра той ці іншы этнас суправаджаецца эмацыянальна-экспрэсіўным і ацэначным фонам, у выніку чаго тое ці іншае слова атрымлівае статус стэрэатыпа, за ім замацоўваецца пастаянны сэнс, яно рэгулярна паўтараецца ў адпаведнай сітуацыі, узнаўляецца ў свядомасці чалавека як гатовая лексічная адзінка з канатацыйнай афарбоўкай. Характэрнымі ў гэтым плане з’яўляюцца этнонімы **немец, яўрэй, татарын, чукчаі** т.п., мянушкі тыпу **бульбаш**– пра беларусаў, **пшэк**– пра палякаў, **хахол**– пра ўкраінцаў, **аўсаеды**– пра англічан, **макароннікі**– пра італьянцаў і інш., якія ў лаканічнай форме ўтрымліваюць у сваіх значэннях ацэнку ўласцівасцей тыповага прадстаўніка адпаведнага этнаса. Аналіз семантычнага патэнцыялу этнонімаў у многім дазваляе выявіць сутнасць этнічных стэрэатыпаў. І.М. Кабозева адзначае, што “задача выяўлення стэрэатыпаў нацыянальных характараў можа быць зведзена да задачы выяўлення канатацый у этнонімаў (*венгр, якут і т.п.*), дакладней, такіх іх неістотных семантычных прыкмет, якія нясуць інфармацыю пра рысы характару” [4, 185].

У беларускіх мастацкіх творах на гістарычную тэматыку, якія пабачылі свет у першым дзесяцігоддзі ХХІ стагоддзя, пры стварэнні этнічных апісанняў карэнных жыхароў тэрыторыі, якую займае сучасная Беларусь, шырока выкарыстоўваецца этнонім **ліцвіны**. Гэты этнонім дапамагае пісьменнікам пры стварэнні мастацкай карціны свету беларусаў прыўнесці ў твор подых мінуўшчыны, адчуванне першавытокаў. Этнонімам акрэсліваецца не толькі гістарычная эпоха, але і эмацыйны фон, звязаны з традыцыяй успрымання чужымі народамі карэнных насельнікаў нашай зямлі.

Выкарыстанне ў мастацкай гістарычнай прозе этноніма з асновай **Літва** для этнічнай самаідэнтыфікацыі беларусаў гістарычна апраўдана і адпавядае рэчаіснасці [12, 25-42], [13, 107-117]. Як вядома, на тэрыторыі Беларусі надзвычай пашыраны ўтвораныя ад яго тапонімы **Літва, Ліцвінка, Ліцвінавічы, Ліцвінава, Ліцвінаўка, Літвіца, Ліцвяны, Літоўка, Літоўск, Літоўшчына, Літоўцы** і інш. “У многіх кутках нашага краю людзі доўгі час называлі сваю радзіму Літвой, а саміх сябе літвінамі як этнанімічны напамінак, што яны некалі жылі ў складзе Вялікага Княства Літоўскага” [14, 33-34]. Фактычна да ХХ стагоддзя значная частка Беларусі неафіцыйна называлася **Літвой**, а жыхароў нашага краю як прадстаўнікоў новага ўсходнеславянскага этнасу – беларусаў – ідэнтыфікавалі этнонімам **ліцвіны** [15, 26-27][16, 54] (прыгадаем А. Міцкевіча, ураджэнца Навагрудчыны, які сваю радзіму называў **Літвой**: *Litwo! Ojczyznomoja!*

Tyjestes'jakzdrowie...[17, 25]). На пачатку XX стагоддзя ў выніку разнастайных сацыяльна-палітычных акалічнасцей назва **Беларусь** замацавалася за нашай тэрыторыяй, выцесніўшы назву **Літва**, якая пачала адносіцца толькі да тэрыторыі сучаснай Літвы.

У мастацкіх творах на гістарычную тэматыку этнонім **ліцвіны** выкарыстоўваецца па-рознаму.

Па-першае, для ідэнтыфікацыі жыхароў, іх мовы (намінацыйная функцыя – адна з асноўных, якую выконвае гэты этнонім; між іншым, сярод варыянтаў **ліцвіны** і **літвіны** часцей выкарыстоўваецца першы): *Ніколі ў жыцці не думаў настаўнік, выпраўляючыся з далёкай Расеі сюды, на абшары зямлі, якую называюць Бelay Руссю, або Літвой, а людзей – ліцвінамі, што яму давядзецца спаць ледзь не ў абдымкі з просталюдзінам* [18, 15]; *Ён [Вітаўт – В.Е.] пад'ехаў да стану ліцвіноў, куды ўжо сцягвалі харугвы і целы найбольш славутых рыцараў, што ляжалі наблізу* [19, 289]; *Настрой у зале змяніўся. Ліцвіны прыціхлі, паспакайнелі і крыжакі. – Таму – хай прагучыць тут наш старадаўні кліч! – Літва і Пярун! – грымнула палова залы* [19, 149]; *Кашталянам Кракаўскага замка, нягледзячы на супраціўленне старых паноў, быў ужо ліцвін – і ліцвінская мова гучала падчас прыёмаў не радзей, чымся польская* [19, 159]; *– Дык вып'ем, панове, за нашу новую Радзіму! – крыкнуў князь Палемон, аж лісце з дрэў насыпалася, а звяры лясныя ў норы і берлагі зашыліся. – Даставай, слуга мой верны, залатыя келіхі са сваёй скрыні! Будзем у іх ліць віны!* [выдзелена намі – В.Е.]. *І назваў адразу ж я увесь народ наш прыгожым звонкім словам – ліцвіны, а дзяржаву нашу – зямля Ліцвінія. І гэтак да сконвеку нам называцца* [20, 55].

Па-другое, этнонім **ліцвіны** (і яго дэрываты) выкарыстоўваецца ў функцыі ўдакладнення найменняў **беларус, беларускі, русінскі, тутэйшы, выразу мова хамаў**: *– Ці хіба вы не ведаеце, што ўсе гэтыя паны, – Артур патрос спіскам, – ёсць чысцейшай вады нашынская, ліцвінская, беларуская шляхта?* [18, 133]; *– Яны [Бароўскія – В.Е.] такія палякі, -- адказаў яму на гэта Фогель, -- як і мы з вамі. Яны тутэйшыя, ліцвінамі ўсё жыццё сябе лічылі. Толькі што каталікі* [18, 242]; *Адныя казалі, што той пан гаварыў пры ваўку на мове хамаў, ці, калі хочаце, па-ліцвінску, словам, на гаворцы насельнікаў краю, які распасціраецца ад Прыпяцкіх балот да Дзвіны ды Віліі. Пан загаварыў па-ліцвінску, ці русінску, або, як яшчэ казалі, – па-беларуску...* [18, 22].

Па-трэцяе, ён можа выступаць у якасці прыдатка да этноніма **беларусы**: *Унук адчуваў, што ў дзядулі было нейкае пракаветнае пачуццё зямлі, якое так уласціва беларусам-літвінам...* [21, 37].

Па-чацвёртае, выконваць функцыю супрацьпастаўлення: [Людовік – В.Е.]: *– Я не паляк. – А хто ты? – Мы – ліцвіны. Як Міцкевіч...* [18, 46].

Па-пятае, уваходзіць у склад перыфрастычнага выразу да паняцця **старабеларуская мова**: *Ліст быў напісаны не па-польску, а на мове ліцвіноў – той, якую ўжывалі пры вялікакняскім двары ў Вільні*[19, 223].

У мастацкіх творах на гістарычную тэматыку ствараецца шырокая панарама ўзаемадачыненьняў паміж рознымі народамі, яркая галерэя характараў, на аснове якіх выяўлены па-мастацку пераканаўчы этнічны вобраз нашых продкаў – ліцвінаў. Можна вылучыць наступныя семантычныя пазіцыі ў профілі этнастэрэатыпа беларусаў:

- **шчырыя, самаадданыя**: – *Мы – ліцвіны! – праказаў спраўнік. – Мы ліцвіны і занадта шчырыя людзі. Усё шчыра робім. Гасцей сустракаем – шчыра, у Бога верым – шчыра, цару служым – таксама шчыра* [18, 123–124]; *Марцін, шырока раскінуўшы рукі, быццам жадаючы абняць усіх гэтых чароўных багіняў, шчыра аддаўся імкліваму танцу, як спрадвеку аддаюцца яму ліцвіны*[20, 33];

- **любяць зямлю, прыроду**: *Унук адчуваў, што ў дзядулі было нейкае пракаветнае пачуццё зямлі, якое так уласціва беларусам-літвінам...*[21, 37]; *Вада празрыстая – кожны каменьчык відаць. А на берагах растуць высокія касачы. Пры такіх сімпатычных рэчках звычайна і сяліліся ліцвіны*[22, 132];

- **пасіўныя, абіякавыя**: *І ён [айцец Глеб – В.Е.] меў падставы так думаць, бо, сапраўды, людзі тут трывала прыстасаваліся да жыцця, аціхлі ў сваёй бясконцай і нялёгкай працы, нібы паснулі, зачараваныя замаруджанай плынню штодзённага існавання. Нягледзячы на тое, што гэта быў амаль што геаграфічны цэнтр Еўропы, гістарычны час чамусьці абмінуў яго, несучы змены і навіны іншым краям і народам. – Гэта – апошнія ліцвіны, – уголас падумаў айцец Глеб...*[22, 6];

- **схільныя да незалежнасці**: [Артур – В.Е.]: – *... ні расейскі імператар, ні які румынскі спадар, турэцкі папа ці абісінскі кароль не маюць аніякіх правоў цараваць над людзьмі: расейцамі, румынамі, туркамі, абісінцамі. Ні над намі, ліцвінамі, ні над якім другім народам – башкірамі, грузінамі, калмыкамі там ці адыгамі – расейскі цар панаваць не мае аніякага права...*[18, 145]; – *Тата, мы павінны адабраць у расейскага імператара права распараджацца намі, ліцвінамі, – Артур праводзіў сваю лінію, нягледзячы на бацькавы жэсты*[18, 146];

- **замаркочаныя**: *Хайнц [немец – В.Е.]:– ... Вы (ён ткнуў пальцам у Струмілу, які выйшаў з княскіх пакояў) нейкія ўвесь час замаркочаныя, нібыта збіраецца за самога Бога вырашаць усе ягоняя праблемы!*[19, 203];

- **маўклівыя, ціхія**: [Пані Хэлена – В.Е.]: *У Прусцы цяпер адны мужыкі, адны ліцвіны. Народ маўклівы і ціхі* [23, 352];

- **прытрымліваюцца традыцый**: *Калі прынеслі ежу, Паята па звычцы хацеў стварыць над ёю ахоўны знак, як гэта звычайна рабілі*

ліцвіны, але Даніла перапыніў яго. – Мы не дома, -- сказаў ён. – Памятай, што тут не варта прыцягваць да сябе асаблівую ўвагу.[19, 237];

- **самабытныя, адметныя:** [Мацей Кветка – В. Е.]: – ... Для нас, жыхароў Вялікага Княства Літоўскага, павінна быць ясным адно: мы – самабытныя [20, 327]; Яны зразумелі – ёсць у іх нешта адметнае ад маскавітаў, палякаў, крымскіх татароў, лівонскіх рыцараў, рамеяў. Але што? Не варажства, не сармацтва [20, 61];

- **са сваім лёсам, гістарычным шляхам:** [Андрэй Шаціла – В. Е.]: – ...Я б не сказаў, што мы, жыхары Вялікага княства, сарматы. Мы – ліцвіны. У нас свой лёс, свая гістарычная пуцявіна-дарога [20, 250];

- **з наканаваннем спалучыць у адно цэлае Усход і Захад:** [Мацей Кветка – В. Е.]: – ... Мы – новы народ, ліцвіны, нашчадкі славутага рымляніна Палемона. Нам наканавана спалучыць у сабе, зліць у адно цэлае Усход і Захад, балтаў і славян, грэцкую і рымскую веру [20, 327];

- **добрыя воі, умеюць ваяваць, фізічна загартаваныя:** – Бачу, – сказаў Канстанцін. – Воі з Літвы – добрыя воі. Шмат у нас у сечах бясконцых палегла мужчынскай сілы, і хрысціянскія рыцары, у тым ліку і ліцвіны, падставілі нам сваё плячо [20, 168]; [Марцін Жабыка-Жэмба – В. Е.]: – ...Мы, ліцвіны, умеем ваяваць. Жывучы на ўсходзе Еўропы, мы ні на імгненне не выпускаем з рукі меч, бо ўсё новыя і новыя орды накочваюцца на нас з неабсяжных лясоў і пустыняў [20, 31]; Толькі маладыя ліцвіны, налаўчыўшыся на лясных ловах і падчас бясконцых сечаў, бегаюць так хутка [20, 38];

- **ніколі не былі ў рабстве:** [Андрэй Шаціла – В. Е.]: – ...Яны, маскоўцы, ... лічаць ліцвінскія землі сваёй вотчынай, але нашы князі і баяры – прыродныя нашчадкі Рурыка і Гедыміна і ніколі не былі ў чорным рабстве ў татароў, як дзяды-прадзеды маскоўцаў [20, 244];

- **любяць роўнасць:** [Андрэй Шаціла – В. Е.]: – Ведаеш, пане Марціне, чаму я люблю нашу Ліцвінію? Таму што ў нас, ліцвінаў, усе роўныя, кожны шляхціц роўня самому каралю і вялікаму князю, а ў маскоўцаў усіх трымае ў жалезным кулаку гасудар. Там ён, як бог, а ўсе астатнія, і радавітыя князі і баяры, і праваслаўныя папы, і самыя апошнія смерды – ягоныя людзішкі. У сябе мы такога не церпім. І не пацерпім ніколі [20, 270].

Вывады

Этнастэрэатып – форма апісання этнасу, у якой вылучаюцца найбольш значныя і тыповыя ўласцівасці, заснаваныя на пачуццёвым успрыманні свайго або чужога этнаса. Асноўнай лексічнай адзінкай, якая рэпрэзентуе этнастэрэатып, з'яўляецца этнонім. У беларускай гістарычнай прозе першага дзесяцігоддзя XXI стагоддзя пры стварэнні этнічных апісанняў беларусаў шырока ўжываецца этнонім **ліцвіны**. Гэты этнонім выкарыстоўваецца для ідэнтыфікацыі нашых продкаў, іх мовы,

удакладнення найменняў **беларус, беларускі, русінскі, тутэйшы**, выразу **мова хамаў**, у якасці прыдатка да этноніма **беларусы**, у функцыі супрацьпастаўлення, у складзе перыфрастычнага выразу да паняцця **старабеларуская мова**. Вынікі прафіліравання этнастэрэатыпа беларусаў могуць быць прадстаўлены наступнай семантычнай структурай:

са станоўчай канатацыяй	з адмоўнай канатацыяй
шчырыя, самаадданыя любяць зямлю, прыроду схільныя да незалежнасці прытрымліваюцца традыцый самабытныя, адметныя са сваім лёсам, гістарычным шляхам з накіраваннем спалучыць у адно цэлае Усход і Заход добрыя воі, умеюць ваяваць, фізічна загартаваныя ніколі не былі ў рабстве любяць роўнасць	пасіўныя, абіякавыя замаркочаныя маўклівыя, ціхія

У прафілі этнастэрэатыпа нашых продкаў вылучаюцца ў асноўным семы са станоўчай канатацыяй, што пацвярджае імкненне сучасных пісьменнікаў услед за У. Караткевічам сцвердзіць у мастацкай літаратуры станоўчы вобраз беларуса з мэтай выхавання маладога пакалення ў духу патрыятызму і любові да сваёй Айчыны.

Літаратура

1. Бартминьский, Е. Профили и субъективная интерпретация мира / Е. Бартминьский // Языковой образ мира: очерки по этнолингвистике: [перевод с польского] / Е.Бартминьский. – М.: «Индрик», 2005. – С. 105 – 114.
2. Березович, Е.Л., Гулик, Д.П. Ономазиологический портрет «человека этнического»: принципы построения и интерпретации / Е.Л. Березович, Д.П. Гулик // Встречи этнических культур в зеркале языка в сопоставительном лингвокультурологическом аспекте: сб. ст. / Рос.акад. наук, Научн. совет по истории мировой культуры, Ин-т славяноведения. – М.: Наука, 2002. – С. 232 – 253.
3. Березович, Е.Л. Язык и традиционная культура: Этнолингвистические исследования / Е.Л. Березович. – М.: «Индрик», 2007. – 600 с.
4. Кобозева, И.М. Конкретный пример лексико-семантического эксперимента: выявление стереотипов национальных характеров через анализ коннотаций этнонимов / И.М. Кобозева //

Лингвистическая семантика / И.М. Кобозева. – 3-е изд., стер. – М.: КомКнига, 2007. – С. 185 – 197.

5. Крысин, Л.П. Лингвистический аспект изучения этностереотипов (постановка проблемы) / Л.П. Крысин // Встречи этнических культур в зеркале языка: (в сопоставительном лингвокультурологическом аспекте): сб. ст. / Рос. акад. наук, Научн. совет по истории мировой культуры, Ин-т славяноведения. – М.: Наука, 2002. – С. 171 – 175.

6. Крысин, Л.П. Этностереотипы в современном языковом сознании: к постановке проблемы / Л.П. Крысин // Философские и лингвокультурологические проблемы толерантности: коллективная моногр. / Отв. ред. Н.А. Купина и М.Б. Хомяков. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – С. 450 – 455.

7. Потапова, О.В. Языковые этнические стереотипы и их представление в белорусской, русской и польской лексикографии XIX века.: диссерт. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / О.В. Потапова. – Минск, 2005. – 152 л.

8. Шен, Д.А. Этноним в лексико-семантическом пространстве английского языка: автореф. дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / Д.А. Шен; Нижегородский гос. лингв. ун-т им. Н.А. Добролюбова. – Нижний Новгород, 2009. – 21 с.

9. Булыка, А.М. Слоўнік іншамоўных слоў: У 2 т. Т. 2 / А.М. Булыка. – Мінск: БелЭн, 1999. – 736 с.

10. Стариченок, В.Д. Большой лингвистический словарь / В.Д. Стариченок. – Ростов н/Д: Феникс, 2008. – 811 с.

11. Аліферчык, Т.М. Тапанімія Заходняга Палесся ў этналінгвістычным аспекце : аўтарэф. дыс. ... канд. філал. навук : 10.02.01 / Т.М. Аліферчык ; НАН Беларусі. – Мінск, 2011. – 19 с.

12. Ермаловіч, М.І. Беларуская дзяржава Вялікае Княства Літоўскае / М.І. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2000. – 448 с.

13. Імя тваё Белая Русь / уклад. Г.М. Сагановіч. – Мінск : Полымя, 1991. – 319 с.

14. Лыч, Л.М. Назвы зямлі беларускай / Л.М. Лыч. – Мінск: Універсітэцкае, 1994. – 128.

15. Лемцюгова, В.П. Тапонімы распаўядаюць: навукова-папулярныя эцюды / В.П. Лемцюгова. – Мінск : ЛІМ, 2008. – 416 с.

16. Рогалеў, А. Назвы роднага краю / А. Рогалеў. – Роднае слова. – 2011. – № 1. – С. 54 – 57.

17. Міцкевіч, А. Пан Тадэвуш, або Апошні наезд у Літве. Шляхецкая гісторыя з 1811 і 1812 гг. у дванаццаці кнігах вершам / А. Міцкевіч // Агул. рэд., прадм. Я. Янушкевіча. – Мінск: БФК, 1998. – 880 с.

18. Наварыч, А. Літоўскі воўк: гіст. раман / Алесь Наварыч. – Мінск: Маст. літ., 2005. – 285 с.

19. Іпатава, В. Знак Вялікага Магістра: раман / Вольга Іпатава. – Мінск: Кнігазбор, 2009. – 296 с.
20. Дайнека, Л.М. Назаві сына Канстанцінам: раман / Леанід Дайнека. – Мінск: Літаратура і Мастацтва, 2010. – 448 с.
21. Гніламёдаў, У.В. Расія / Уладзімір Гніламёдаў. – Мінск: ТАА “Харвест”, 2007. – 672 с.
22. Гніламёдаў, У.В. Уліс з Прускі: раман / Уладзімір Гніламёдаў. – Мінск: Маст. літ., 2006. – 382 с.
23. Гніламёдаў, У.В. Вяртанне: раман / Уладзімір Гніламёдаў. – Мінск: Маст. літ., 2008. – 429 с.

Summary

Ethnonym of *Litzvinsis* widely used when creating ethnic descriptions of Belarusians in Belarus works of art to the historical themes in the first decade of the 21st century. In the profile of our ancestor etnostereotypesemes with positive connotations are mainly highlighted confirming the tendency of modern fiction writers to approve a positive image of Belarusian after Korotkevich in order to educate the young generation in the spirit of patriotism and love for their motherland.